

Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Yönetimi Hakkındaki Görüşleri

CELAL GÜLŞEN^a

Geliş Tarihi: 01.11.2016 | Kabul Tarihi: 19.04.2017

Öz: Bu araştırma “Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Hakkındaki Görüşleri”ni belirlemek amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modeli ile yürütülen araştırmada görüşlerin belirlenmesi amacıyla “Bireysel Değerler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2012-2013 öğretim yılında Nevşehir Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğretmen adayları oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşıldığı için, ayrıca örneklem alınmamıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına göre, insan hayatını yönlendiren en önemli değer yargısı, “tam” derecesiyle ($\bar{x} = 4,95$) katılımın gösterildiği “insana saygı” değer yargısıdır. Bireysel olarak ise, öğretmen adaylarının %30’u “adalet” yargısını birinci sırada öncelikli bir değer olarak belirtmişlerdir. Bu sonuçlar dikkate alındığında okul yönetimlerinde bu değer yargılarının dikkate alması gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, değerler eğitimi, ahlak, öğretmen, yönetim, okul, formasyon.

© Gülşen, Celal, “Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Yönetimi Hakkındaki Görüşleri”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 2017, ss. 57-71.

^a Yrd. Doç. Dr., Çukurova Ü. Eğitim F. Eğitim Bilimleri Bölümü (Emekli)
celalgulsen@gmail.com

Opinions of Teacher Candidates about Individual Value Management

CELAL GÜLŞEN

Received: 01.11.2016 | Accepted: 19.04.2017

Abstract: The aim of this study was to determine the Opinions of Teacher Candidates about Individual Value Management. "Individual Values Scale" was used in order to determine the opinions within the scope of the survey conducted by general survey model. Population of the survey consisted of the teacher candidates receiving Pedagogical Formation Education in Nevşehir University during 2012-2013 academic year. Since the survey population was full, a sample couldn't be taken additionally. According to the teacher candidates participating into the survey, the most important value judgment directing the human life is the value judgment of "respect to human beings" for which the participation was shown with an "exact" rate ($\bar{x} = 4,95$). And individually, 30% of the teacher candidates stated the judgment of "justice" as a primary value in the first rank. When these results are considered, it has been seen that these value judgments should be taken into consideration by school administrations.

Keywords: Education, values education, ethics, teacher, administration, school, formation.

© Gülşen, Celal, "Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Yönetimi Hakkındaki Görüşleri", *Iğdır University Journal of Social Sciences*, 11, 2017, pp. 57-71.

Giriş

Günümüz yönetim etkinliklerinde ve yönetim ile ilgili diğer konularda “değer”lere artan bir şekilde önem verildiği görülmektedir. Bu önemin altındaki sebeplerden birisi de değerlerin, işin insanileştirilmesi sürecinde kullanılmak istenmesidir. Bu süreçte, kültürel değerleri ve kültürlerden etkilenen davranışlarını göz önüne almadan, dışarıdan liderlik becerileri ve yönetim stilleri aktararak örgüt yönetmenin anlamı olamayacağından, kültür ve değerler ile doğrudan bağlantı kurulması gerekli görülmektedir (Bryying ve Trollestad, 2000; Yılmaz, 2006).

Değerlere göre yönetim, örgütlerin performanslarının en üst düzeye çıkarılması amacıyla örgütün ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden yüksek ve yararlı niteliklere, yani değerlere göre, iyi bir şekilde yönetilmesi anlamında kullanılmaktadır. Bu anlamda değerlere göre yönetim, özellikle bireyleri güdülemeye, yetenekleri geliştirmeye, sinerji ve yenilikleri desteklemeye odaklanmış bir yönetim şeklidir (Dilmaç vd, 2009; TDK, 2012; Yılmaz, 2006; TDK, 2012).

Değerlere göre yönetim ya da değerlerle yönetim, örgütün insan kaynaklarının ortak değerler etrafında bütünleştirilip, değer odaklı davranmalarını sağlayan bir yönetim yaklaşımıdır (Çelik, 2000). Bu yaklaşıma göre, örgüt içinde ortak ruh, ortak anlayış, ortak yaşam biçimi oluşturabilecek en önemli faktör değerlerdir.

Toplumun sosyo-kültürel öğelerine ve bireysel yaşama anlam veren en önemli ölçütler arasında sayılan değerler, toplumsal sistemlerin öğelerini bir arada tutan önemli bir unsur olarak kabul görmektedir (Özensel, 2003). Değerlerin, toplumsal yaşamı değerlendirmede ve yönlendirmede önemli bir ölçüt olduğu kabul görmekle birlikte, bu değerlerin neler olduğu ve sıralamasının nasıl olması gerektiği konusunda ise farklılıklar bulunmaktadır. Çoğu zaman da gerek bireysel ve gerekse toplumsal yaşamı düzenleyen değer yargılarının neler olduğunun

öğrenilmesi konusunda fazlaca gayret gösterilmediği gözlemlenmektedir (Yılmaz, 2006).

Toplumların varlığını sürdürmesi ve var olma işlevlerini yerine getirebilmesi için birtakım toplumsal normlar belirlenmiştir. Toplumların devamının sağlanması için toplumun bütün üyelerinin bu normları kabul etmesi ve bu normlara karşı uygun davranışta bulunmaları beklenmektedir. Grubun üyelerinin uyması gereken bu kuralların başında da toplumun değer yargıları gelmektedir. Değer yargıları, toplumun var olma nedenleri arasında gösterilen temel yaşam fonksiyonlarıdır. Temel yaşam fonksiyonları olan değerlerin, bireylerin yaşamlarında önemi yadsınamaz. Bireyler içinde buldukları olumsuz durumlarla baş edebilmelerinin bir yolu da sahip oldukları değerlerdir (Dilmaç vd, 2009). Bu değerler, bireylerin davranışlarının anlaşılmasında da çok önemli bir yere sahiptir ve pek çok çatışmanın kökeninde değerlerdeki farklılıklar yatmaktadır (Yılmaz, 2006).

Bireylerin her davranışı dolaylı ya da dolaysız olarak değerler tarafından yönlendirilmektedir (Özgüven, 1994). Buna göre bir bireyin değerlerinin ya da değer sisteminin davranışlarını ve etrafındaki dünyada olup biten olayları değerlendirme ve anlamlandırmada kullanacağı ölçütlerini şekillendirebileceği söylenebilir (Yılmaz, 2006). Bireylerin dünya görüşlerinin belirlenmesinde de önemli bir yere sahip olan değerler, bireylerin mevcut tutum ve davranışlarının anlaşılmasında ve gelecekte ne tür davranışlar sergileyebileceklerinin öngörülmesine imkân vermektedir. Durum böyle olunca, örgütlerin de insan kaynaklarının bireysel değer yargılarını anlamaları daha büyük önem kazanmaktadır. Örgütlerin insan kaynaklarının değer yargılarının farkına varmaları, örgütsel vizyon belirlemede de etkili olacaktır. Bu etki eğitim kurumlarında etkisini daha fazla hissettirecektir. Bunun için de özellikle öğretmenlerin bireysel değer olarak ön plana aldıkları değer yargılarının belirlenmesi ve önemsenmesi okul kültürünün oluşturulmasını ve bu kültürün yerleştirilmesini kolaylaştıracaktır.

Bireysel ve toplumsal yaşamın değerlendirilmesinde, toplumsal yaşamın dinamiklerinin anlaşılmasında değerlerin bilinmesi büyük önem arz etmektedir. Bu durum eğitim kurumlarında daha büyük önem arz etmektedir. Bireysel yaşamda eğitim kurumlarının değerlerin şekillenmesinde önemli etkisi olduğu dikkate alındığında öğretmen adaylarının değerler konusundaki düşüncelerinin öğrenilmesi önemli görülmektedir. Bu öneme binaen de böyle bir araştırma yapmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Eğitim sistemlerinin en temel amaçlarından birisinin de, bireylerin gereksinimlerini karşılayabileceği rahat, mutlu ve huzurlu bir yaşam düzeyine ulaşmasını sağlamak olduğu düşünüldüğünde, değerlere dayalı bir okul yönetimi anlayışının belirlenmesine olan ihtiyaç, daha çok belirginleşmektedir. Eğitimin bu amacına ulaşabilmesi için de bireylerin içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerini ve bilimsel bilgilerini tanıyarak, bu bilgiler ve değerlere uygun karakterde davranmalarını sağlayacak uygulamalar gerekmektedir. Bu davranış biçimlerinin kurumsallaştırılmasında ise, eğitim sistemlerindeki kurumların yeniden yapılandırılması gündeme gelmektedir. Eğitim sistemleri içerisindeki kurumların, bireylerin evrensel değerler ışığında yaşam standartlarını yükseltecek eğitim verecek şekilde yeniden yapılandırılması büyük önem arz etmektedir. Eğitim kurumlarının öncelikli amacı öğrenciyi eğitmek ve öğrenci davranışlarını geliştirmektir. Aynı zamanda gelecek kuşaklara değer aktarımının yapılmasını sağlamaktır (Başçıftçi vd, 2011).

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitimcilerin önemli görev ve sorumlulukları vardır. Eğitimcilerin hem insanın biyolojik yapısının işleyişini çok iyi anlamaları, hem de etik ve değerler konularında davranış değişikliğinin biyopsiko-sosyolojik süreçleriyle ilgili zeka özelliklerini dikkate alacak yönetim ve eğitim becerisine sahip olmaları beklenmektedir. Bu süreç içerisinde öğretmenlerin sahip oldukları değerler öğrencileri etkileyeceğinden, öğretmenlerin ve öğretmen

adaylarının sahip oldukları değerler daha çok önem kazanmaktadır (Gülşen, 2015; Karaköse, 2007). Bu önem dikkate alındığında eğitimcilerin davranış bilimlerindeki yeterliliği, eğitici davranışlarının etik değerlere uygunluğu, okul ortamının hedeflenen düzeye getirilmesinde önemli bir etken olacaktır. Bunun olabilmesi için, öncelikle eğitim yöneticileri olmak üzere bütün eğitimcilerin ortak etik değer ve kurallar belirlenmesinde işbirliği yapmaları, belirlenen değerlerin öğrencilere ve okulun diğer öğelerine benimsetilmesinde tutarlı bir çaba içerisinde olmaları gerekmektedir. Meslek etiği kavramı, bu ihtiyacı karşılamak üzere ortaya atılmış bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Her meslek grubunun kendine özgü etik kuralları olmalıdır. Eğitim kurumlarındaki yöneticilerin de diğer meslek kuruluşlarında olduğu gibi kendi meslekî tutum ve davranışlarını düzenleyen etik kurallarının olması doğaldır.

Eğitimciler, kurumları ile ilgili kararlarını almadan önce etik değerlere ve ilkelere uygunluğunu sorgulamalı, adalet, demokrasi, eşitlik, sorumluluk, sevgi gibi etik ilkelerle uyumunu sağlamalıdır. Eğitim yöneticilerinin karar verirken öğretmen, öğrenci, veli gibi okulun bütün unsurlarını sürece dâhil etmesi beklenir. Eğitim yöneticilerinin verdikleri kararların arkasında durabilecek bir tutarlılık göstermesi, bütün yönetsel davranışlarında eğitim kurumunun ve eğitimin etik değer ve ilkelerine bağlı bir tavır sergilemesi, okulun amaçlanan etkili eğitim kurumu haline gelmesinde yardımcı olacaktır (Başarır, 2006; Baydar, 2004; Demir, 2007; Gülşen, 2009). Böyle bir yapının oluşturulmasında, okulda görev yapan öğretmenlerin değer yargıları çok etkili olmaktadır. Örgütsel kültürün aktarılmasında önemli etkisi olan öğretmenlerin, çalıştıkları kurumda, herkes tarafından paylaşılan ortak değerler ve inançlar oluşturması beklenmektedir (Baydar, 2004; Fukuyama, 2000). Mesleki ve toplumsal değişiklikler, eğitimcileri sürekli olarak etik sorunlar ile yüz yüze getirmektedir. Okul içindeki ve dışındaki formal ve informal ilişkiler ağı günümüzde öyle karmaşık bir duruma gelmiştir ki; başta yöneticiler olmak üzere öğretmenlerin adil,

doğru, tarafsız, çıkarısız davranmalarını sağlayacak ilkelerin ve değerlerin benimsenmesini zorunlu kılmaktadır (Baydar, 2004; Demir: 2007). Bu zorunluluk, toplumdaki topluma veya zaman içerisinde değişiklikler gösterse bile eğitim kurumlarından beklenen karakterli insan yetiştirme beklentisi evrenseldir. Karakterli insanın yetiştirilmesinde ise, öğretmenler belirleyici rol üstlenmektedir. Drucker'ın (2000) belirttiği gibi kültüre dayalı değerlerle var olan bir yapı oluşturabilmek için öğretmenlerin değer yargıları belirleyici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırma eğitim örgütlerinin, dolayısıyla toplumların değer yargılarının belirlenmesinde belirleyici unsur olacak olan öğretmen adaylarının insan hayatını yönlendiren değerler olarak kabul ettikleri bireysel değerler hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırma, "Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Hakkındaki Görüşleri"ni belirlemek; bulgular ışığında uygulayıcılara önerilerde bulunmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

1. Araştırma Modeli: Bu araştırma *genel tarama modeli* ile yürütülmüştür. Görüşlerin belirlenmesi amacıyla da "Bireysel Değerler Ölçeği" kullanılmıştır.

2. Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, 2012-2013 öğretim yılında Nevşehir Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğretmen adayı öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada evrenini oluşturan formasyon eğitimi alan öğretmen adayı öğrencilerin tamamına ulaşıldığı için ayrıca örneklem alınmamıştır. Evrenin tamamı örneklem grubu olarak kabul edilmiştir. Örneklem grubundaki öğretmen adaylarının araştırmaya katılım dereceleriyle ilgili veriler Tablo:1'de gösterilmiştir.

Örneklem Grubu	Ölçeğe				TOPLAM	
	Cevap Verenler		Cevap Veremeyenler			
	f	%	f	%	f	%
Araştırmaya Katılan Öğretmen Adayları	170	87.63	24	12.37	194	100

Tablo 1. Örneklem Grubunun Ölçeğe Katılım Frekans (f) ve Yüzde (%) Dağılımları

3.Verilerin Toplanması, Çözümlemesi: Öncelikle araştırmanın belirlenen amaçlara ulaşabilmesi için ilgili literatür taraması yapılmıştır. Görüşlerin belirlenmesi amacıyla da Yılmaz (2006) tarafından beşli likert derecelendirme yöntemiyle geliştirilen, Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı $\alpha=.94$ olarak hesaplanan ve Nevşehir Üniversitesi'ne uyarlanan 29 ayrı değerlerin bulunduğu "Bireysel Değerler Ölçeği" kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçekle elde edilen verilerin yorumlanmasında değişkenler dikkate alınmayarak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Evrenin tamamına ulaşıldığı için, değerlendirmede sadece yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve frekans (f)'lara yer verilmiştir.

Bu değerlendirme yapılırken ölçekteki aralıkların eşit olduğu düşüncesinden hareket edilmiştir (Yılmaz, 2006). Ölçekteki önermelere katılım derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırlar "Hiçbir zaman (1):1.00-1.80", "Çok seyrek (2):1.81-2.60", "Arasına (3): 2.61-3.40", "Çoğuzaman (4): 3.41-4.20", "Tamamen(5):4.21-5.00" şeklinde belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Elde edilen araştırma sonuçları tablolara yerleştirilerek "Pedagogik Formasyon Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerler Hakkındaki Görüşleri" ışığında tablo:2, tablo:3 ve tablo:4'de değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Öncelikli olarak öğretmen adaylarının genel olarak bireysel

değerlere ilişkin görüşleri tablo:2'de frekans ve aritmetik ortalama oranlarına göre verilerek yorumlanmıştır.

Sıra No	Bireysel Değerler	f	\bar{x}
1	Açıklık	170	4,50
2	Adalet	170	4,89
3	Bağımsızlık	170	4,30
4	Bağlılık	165	4,15
5	Başarılı olmak	170	4,60
6	Bilimsellik	170	4,40
7	Çalışkanlık	170	4,60
8	Demokrasi	170	4,60
9	Dindarlık	167	4,20
10	Dürüstlük	170	4,90
11	Eşitlik	170	4,85
12	Fedakârlık	165	4,50
13	İnsana Saygı	170	4,95
14	İşbirliği	170	4,60
15	İyilikseverlik	170	4,70
16	Laiklik	170	4,32
17	Otorite sahibi olmak	168	3,65
18	Özdenetim	167	4,55
19	Özsaygı	170	4,70
20	Para	170	3,45
21	Sadakat	170	4,92
22	Sorumluluk	170	4,65
23	Tarafsızlık	170	4,50
24	Tutumluluk	167	4,40
25	Uyum	170	4,70

26	Yaratıcılık	164	4,40
27	Yardımlaşma	170	4,70
28	Yeterlik	170	4,50
29	Zevk almak	170	4,60
GENEL ARİTMETİK ORTALAMA (\bar{x})			4,49

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Bireysel Değerlere İlişkin Görüşleri (Hiçbir zaman (1):1.00-1.80, Çok seyrek(2):1.81-2.60, Ara Sıra (3): 2.61-3.40, Çoğu Zaman(4): 3.41-4.20, Tamamen(5):4.21-5.00)

Tablo 2 incelendiğinde; ölçüğe katılan öğretmen adaylarının insan hayatını yönlendiren bireysel değerlere ilişkin görüşlere bütün olarak genel aritmetik ortalamalara göre “tamamen” ($\bar{x}=4,49$) düzeyinde katılım gösterdikleri görülmektedir. Bazı değer yargılarını bazı öğretmenlerin derecelendirmedikleri de görülmüştür. Bu nedenle bazı değer yargılarının frekans değerlerinde farklılıklar görülmüştür. Tabloda verilen 4 değer (dindarlık, bağlılık, otorite sahibi olma, para) dışında kalan diğer değerlerin hepsine öğretmen adaylarını “tamamen” düzeyinde katılım gösterdikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının “tamamen” düzeyinde katılım göstermedikleri bu 4 değere de “çoğuzaman” düzeyinde katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara bakarak öğretmen adaylarının bireysel değerleri önemli gördüğü, bu değerlere bağlı yaşamayı gerekli gördükleri söylenebilir. Öğretmen adaylarının bu değerler içerisinde en çok önemli gördükleri ve en az önemli gördükleri beşer değer ise, tablo:3 ve tablo:4 ‘de açıklanmıştır.

Aritmetik Ortalamalara (\bar{x}) Göre	Sıra No	Bireysel Değerler	f	\bar{x}
En Çok Önemli Görülen Değer Yargıları	1	İnsana Saygı	170	4.95
	2	Sadakat	170	4.92
	3	Dürüstlük	170	4.90
	4	Adalet	170	4.89
	5	Eşitlik	170	4.85

En Az Önemli Görülen Değer Yargıları	25	Bağımsızlık	170	4,30
	26	Dindarlık	170	4,20
	27	Bağlılık	165	4,15
	28	Otorite Sahibi Olma	168	3,65
	29	Para	170	3,45
GENEL ARİTMETİK ORTALAMA (\bar{x})				4,49

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Aritmetik Ortalamalara Göre En Önemli/En az Önemli Gördükleri Bireysel Değerlere İlişkin Görüşleri (Hiçbir zaman (1):1.00-1.80, Çok seyrek(2):1.81-2.60, Ara Sıra (3): 2.61-3.40, Çoğu Zaman(4): 3.41-4.20, Tamamen(5):4.21-5.00)

Tablo-3 ve Tablo-4'deki değer yargıları ayrı ayrı incelendiğinde öğretmen adaylarının insan hayatını yönlendiren bireysel değer olarak benimsedikleri ve en üst düzeyde katılım gösterilen değer yargısı, "tam" derecesiyle ($\bar{x}= 4,95$) katılım gösterilen "insana saygı" değer yargısı olmuştur. Bu değer yargısını yine "tam" katılım derecesiyle katılım gösterdikleri sırayla "sadaqat", "dürüstlük", "adalet" ve "eşitlik" yargıları takip etmiştir. Bazı değer yargılarının bazı öğretmen adaylarınca hiç işaretlenmediği de görülen araştırmaya sonuçlarına göre, öğretmen adayları bireysel yaşamı düzenleyen değer yargıları olması gerektiğine inanmaktadırlar.

Tablo-3 ve Tablo-4'de gösterilen araştırma sonuçlarına genel olarak bakıldığında hemen hemen bütün değer yargılarına tam derecesiyle katılımın görüldüğü bireysel değer yargılarından sadece dört değer yargısına tam derecesiyle katılım gösterilmediği görülmektedir. Tam derecesiyle katılım gösterilmeyen bu değer yargılarının "Dindarlık, Bağlılık, Otorite sahibi olmak ve Para" olduğu görülmüştür. Bu değer yargılarına katılım düzeyinin aritmetik ortalama olarak "çoğu zaman" düzeyinde katılım gösterildiği, ayrı ayrı bakıldığında ise aritmetik ortalama (\bar{x}) olarak "Dindarlık: 4,20", "Bağlılık: 4,15", "Otorite sahibi olmak: 3,65" ve "Para: 3,45" dereceleriyle "çoğu zaman" düzeyinde katılım gösterildiği görülmüştür. En alt düzeyde bireysel

yaşamı düzenleyen değer olarak para görülmektedir.

Yılmaz (2006) tarafından okul yöneticilerinin bireysel değerlerle ilgili görüşlerini belirlemek üzere yaptığı araştırmada da “para ve dindarlık” değerleri dışındaki tüm değerler bireysel yaşamı düzenleyen değer yargıları benzer şekilde tam katılım ile benimsenmiştir. En üst düzeyde aritmetik ortalama olarak kabul gören ilk beş değer yargısı ise sırayla “İnsana saygı, Dürüstlük, Adalet, Eşitlik, Tarafsızlık” olurken, en alt düzeyde katılım gösterilen değer yargıları ise aritmetik ortalama olarak, “Tutumluluk, Bağlılık, Otorite Sahibi Olmak, Para ve Dindarlık” değer yargıları olmuştur. Bu sonuçlara bakarak, öğretmen adaylarıyla okul yöneticilerinin benzer değer yargılarını benimsedikleri söylenebilir.

Sıra No	İlk Beş Sırada Gösterilen ve Diğer Toplam <i>Bireysel Değerler</i>	f	%
1	Adalet	51	30,00
2	Açıklık	26	15,29
3	Bağımsızlık	25	14,71
4	Dürüstlük	23	13,53
5	Dindarlık	16	9,41
6	Diğerleri	29	17,06
Genel Toplam		170	100

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Bireysel Olarak En Önemli Gördükleri Bireysel Değerlere İlişkin Görüşlerine Ait Sıralama

Tablo-4 incelendiğinde ise, öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalara göre en önemli gördükleri değerler (İnsana Saygı, Sadakat, Dürüstlük, Adalet, Eşitlik) ile bireysel olarak en önemli gördükleri değerlerin yüzdeler oranları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bireysel olarak en önemli gördükleri ve yüzdeler olarak değerler sıralamasında *birinci sırada bir değer olarak* kabul ettikleri değer yargısı, “adalet” yargısı olmuştur.

Adalet değer yargısını 51 öğretmen adayı, yani öğretmen adaylarının %30'u birinci sırada bir değer olarak belirtmiştir. "Adalet" değer yargısından sonra birinci sırada önemli gösterilen değerlerin, %15,29 oranıyla "Açıklık", %14,71 oranıyla "Bağımsızlık", %13,53 oranıyla "Dürüstlük" ve %9,41 oranıyla "Dindarlık" değer yargıları olduğu görülmüştür. Bu beş değer yargısı dışındaki 24 değer yargısı ise değişik oranlarda toplam % 17 tarafından birinci sırada değer olarak gösterilmiştir.

Aritmetik ortalama olarak bakıldığında en sonlarda, diğerlerine göre daha az önemli görülen değer yargısı olan değer yargılarından "bağımsızlık ve "dindarlık" değer yargılarının bireysel değer sıralamasında yüzdeler olarak en önemli görülen değerler arasında olduğu görülmüştür. En öncelikli değer sıralamasında birinci sırada gösterilen "bağımsızlık" (%14,71) değer yargısı ile "dindarlık" (%9,41) değer yargısı, bireysel değer sıralamasında yüzdeler olarak en önemli görülen değerler olarak belirtilmiştir. Bu sonuçlara bakarak öğretmen adaylarının kendi yaşamlarında bireysel olarak önemli gördükleri değer yargıları ile toplumsal olarak önemli gördükleri değer yargıları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Sonuçlar ve Öneriler

Öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen adayları toplumsal yaşamda insan hayatını yönlendiren bireysel değerleri önemli görmektedirler. Fakat kendi yaşamlarında bireysel olarak önemli gördükleri değer yargıları ile toplumsal yaşamı düzenleyen değerlere verdikleri önem sıralamasında farklılıklar görülmektedir.

Toplumsal yaşamı düzenleyen değerler içerisinde en üst düzeyde önemli görülen bireysel değerler "insana saygı", "sadece", "dürüstlük", "adalet" ve "eşitlik" değer yargıları olarak görülürken, bireysel olarak önemli görülen "değer"ler konusunda sıralama yapıldığında, "Bağımsızlık" ve "Dindarlık" değer

yargılarında farklılık olduğu görülmektedir. Bu iki değer yargısı aritmetik ortalamalarda en az önem verilen değer yargıları arasında iken, bireysel sıralama yapıldığında en çok önem verilen ilk beş değer yargısı arasında yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler yapılmıştır:

Bireysel yaşamı düzenleyen değerlerle, örgüt kültürü, örgüt iklimi, demokratik tutum, iş doyumunu, yönetsel kararlar, işle ilgili diğer algı ve davranışların ilişkisi ile ilgili olarak araştırmalar da yapılarak, ilişkiler ağına dikkat edilmelidir. Bu tip değer araştırmaları, sisteme öğretmen yetiştiren eğitim fakülteleri başta olmak üzere bütün eğitim kurumlarında da yapılarak okullardaki değer algıları ile karşılaştırılmalıdır. Okul yönetimlerinde bu değer yargılarının ön plana alınması, okul yönetimlerinde bu değer yargılarına göre yönetim biçiminin şekillendirilmesine ve “değerler eğitimi”ne özen gösterilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Başarır, Ç. (2006), “İnsan Kaynakları Yönetiminde Etiksel İlkelerin Yerleştirilmesi ve Bir Uygulama”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Başçıftçı, C. vd. (2011). “Öğretmen Adaylarının Değer Tercihleri İle Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi”. *2nd International Conference On New Trends In Education And Their Implications* (sf:629-638): Siyasal Kitapevi. Ankara
- Baydar, T. (2004), *Yönetim Etiği Açısından İngiltere’deki Kamu Yönetimi Uygulamaları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Bryying, T. ve Trollestad, C. (2000). “Managerial thinking on value-based management”. *International Journal of Value-Based Management*, 13,55-77.
- Çelik, V. (2000). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demir, M. (2007). *Resmî Ve Özel Ortaöğretim Kurumu Yöneticilerinin*

- Karar Verme Süreçlerinin Etik Değerler Ve İlkeler Açısından İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Dılmaç, B. vd. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi". *Değerler Eğitimi Dergisi*. Değerler Eğitimi Merkezi. Cilt 7, No. 18, 9-24, Aralık 2009.
- Drucker, P.F. (2000). *Gelecek İçin Yönetim* (Çev: F.Üçcan). İşbankası Yayınları. Ankara
- Fukuyama. F. (2000). *Güven* (Çev: A.Buğdaycı). İşbankası Yayınları. Ankara.
- Gülşen, C. (2015). "Multiple Intelligences Areas Evaluation Scale developing study: Çoklu Zekâ Alanları Değerlendirme Ölçeği geliştirilmesi çalışması". *Journal of Human Sciences*,12 (2), 1918-1930.
- Gülşen, C. (2009). "Nevşehir Üniversitesi İnsan Kaynakları Yönetimi Süreçlerinde Etiksel Liderlik İlkelerine Uygunluk". *Kamu Etiği Sempozyumu* (25-26 Mayıs 2009). Bildiriler Kitabı Cilt 2. TODAİE Yayını, Ankara.
- Karaköse, T. (2007), "Okul Yöneticilerinin Etik Liderliği". *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Yıl 32, Sayı 338, Ocak, s. 26-27. Ankara.
- Özensel, E. (2003). "Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer". *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 217-239. 142
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*. Yeni Doğu Matbaası. Ankara
- TDK. (2012). *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://tdkterim.gov.tr>. (Erişim:30.10.2012).
- Yılmaz, K. (2006). *İlköğretim Okulu Yönetici Ve Öğretmenlerine Göre Kamu İlköğretim Okullarında Bireysel Ve Örgütsel Değerler Ve Okul Yöneticilerinin Okullarını Bu Değerlere Göre Yönetme Durumları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.